

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.015.01.2021

Pani
Małgorzata Ratajczak
Dyrektor Domu Dziecka w Międzywiciu
Międzywieć, ul. Malinowa 4
43-430 Skoczów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/089 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom Dziecka ¹ w Międzyzwieciu, Międzyzwieć, ul. Malinowa 4, 43-430 Skoczów
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Ratajczak, Dyrektor ² Domu Dziecka od 1 października 2012 r. (akta kontroli: str. 3-6)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa. 2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka. 3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 w związku z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Aleksander Malysz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/96/2021 z 5 maja 2021 r. (akta kontroli: str. 1-2)

¹ Dalej: „Dom Dziecka”, „Dom” lub „Placówka”. Dom Dziecka był jednostką organizacyjną Powiatu Cieszyńskiego, a nadzór nad jego działalnością sprawował Starosta Cieszyński przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (dalej: „Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie lub „PCPR”).

² Dalej: „Dyrektor”.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie NIK nie zapewniono dostosowania Placówki do obowiązujących od dnia 1 stycznia 2021 r. wymogów dotyczących liczby wychowanków. Nie wypełniano prawidłowo obowiązków w zakresie dokonywania okresowych ocen sytuacji dziecka oraz sporządzania w wymagany sposób opinii o zasadności przysposobienia.

NIK pozytywnie ocenia realizację zadań opiekuńczo-wychowawczych w Domu Dziecka, wprowadzenie uregulowań wewnętrznych normujących zasady funkcjonowania placówki w sytuacji epidemicznej oraz realizację wskazówek i zaleceń innych podmiotów.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Dla wychowanków Placówki sporządzano wymagane diagnozy psychofizyczne, plany pomocy, karty pobytu dziecka, karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga i osobę prowadzącą terapię, arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych. Podejmowano działania reintegracyjne i zmierzające do usamodzielnienia oraz udzielano wsparcia specjalistycznego, w tym psychologicznego. Dostosowano liczbę wychowawców i specjalistów zatrudnionych w placówce do liczby dzieci, ich potrzeb i rodzajów prowadzonych zajęć.

Przez kilka miesięcy w latach 2019-2020 oraz w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 28 kwietnia 2021 r. przekroczone w Placówce dopuszczalną liczbę wychowanków, co stanowiło naruszenie art. 230 ust. 1 oraz art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁵. Powyższy stan był niezgodny również z Regulaminem organizacyjnym. W ocenie NIK przekroczenie regulaminowej, jak i ustawowej maksymalnej liczby wychowanków nie wpłynęło negatywnie na zapewnienie im warunków wymaganych standardami⁶ oraz poziom realizowanych zadań opiekuńczo-wychowawczych. W pozostałym zakresie w Placówce zapewniono wymagane warunki organizacyjne i lokalowe do należytej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmowano działania zgodne z istniejącymi regulacjami, dotyczące sposobu jej organizacji.

W 2020 r. nie dokonano w wymaganym terminie półrocznych okresowych ocen sytuacji dziecka, co stanowiło naruszenie art. 138 ust. 1 ustawy. Zapisy dokonane w dokumentacji dotyczącej oceny sytuacji dziecka nie odnosiły się do analizy stosowanych przez Placówkę metod pracy z dzieckiem i rodziną, co było niezgodne z art. 136 pkt 2 ustawy. Stwierdzono również, że opinie o zasadności przysposobienia nie były sporządzane przez *Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka*, co stanowiło naruszenie art. 139a ust. 1 pkt 1 ustawy. W jednym z sześciu analizowanych przypadków nie wyznaczono opiekuna usamodzielnienia w wymaganym terminie, co było niezgodne z art. 145 ust. 2 ustawy.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm., dalej: „ustawa o pieczy zastępczej” lub „ustawa”.

⁶ Dzieci były umieszczone w dwóch odrębnych budynkach, zlokalizowanych w Międzyzdrojach oraz Zebrydowicach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Organizacja procesu udzielania pomocy

1.1-2. Wojewoda Śląski decyzją⁸ z dnia 20 czerwca 2008 r. wydał zezwolenie na prowadzenie przez Powiat Cieszyński Domu Dziecka, jako całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej⁹.

Pismem z dnia 6 października 2020 r. pani Wicestarosta poinformowała Wydział Rodziny i Polityki Społecznej¹⁰ Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach¹¹ - Oddział Zamiejscowy w Bielsku-Białej, że Zarząd Powiatu Cieszyńskiego podjął decyzję o reorganizacji Domu Dziecka oraz o utworzeniu w miejsce Zespołu Mieszkań w Zebrzydowicach¹² nowego Domu Dziecka w Wiśle, zaznaczając jednocześnie, że w październiku 2020 r. rozpoczęto remont lokalu, a w związku z epidemią istnieje obawa, że działania związane z utworzeniem nowej placówki mogą zostać opóźnione, a co za tym idzie faktyczny pobyt wychowanków w tej lokalizacji może nastąpić na przełomie roku 2020/2021. W odpowiedzi na ww. pismo Dyrektor Wydziału RPS Urzędu Wojewódzkiego poinformował Starostę m.in., że z dniem 1 stycznia 2021 r. liczba wychowanków placówki nie może być wyższa niż 14 oraz poprosił o „dołożenie (...) starań zmierzających do jak najszybszego ukończenia prac związanych z przygotowaniem lokalu dla nowej placówki w Wiśle”.

Dyrektor pismem z dnia 21 grudnia 2020 r. poinformowała Dyrektora Wydziału RPS Urzędu Wojewódzkiego, że w związku z przedłużającym się remontem lokalu w Wiśle, nowa placówka nie zostanie przygotowana do końca 2020 r. oraz że do czasu uzyskania zezwolenia wojewody wychowankowie pozostaną w Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach, a uzyskanie zezwolenia będzie możliwe dopiero po zakończeniu robót. Wicestarosta pismem z dnia 13 stycznia 2021 r. poinformowała Urząd Wojewódzki, że wezwano wykonawcę robót do „intensyfikacji i pilnego zakończenia prac” oraz, że 31 stycznia 2021 r. planowane jest zakończenie remontu budynku w Wiśle. Dyrektor Wydziału RPS pismem z dnia 22 stycznia 2021 r. poprosił o przesyłanie do Urzędu Wojewódzkiego bieżących informacji o postępach prac związanych ze standaryzacją placówki.

Kolejnym pismem z dnia 9 lutego 2021 r. Wicestarosta poinformowała Urząd Wojewódzki, że wykonawca nie otrzymał zamówionej stolarki okiennej i drzwiowej, a zakończenie remontu ustalono na 26 lutego 2021 r. Pismem z dnia 15 marca 2021 r. przekazała do Urzędu Wojewódzkiego wniosek Powiatu o wydanie zezwolenia na prowadzenie Domu Dziecka w Wiśle oraz poinformowała, że termin końcowego odbioru robót ustalono na 18 marca 2021 r. Odbioru prac remontowo-budowlanych dokonano protokołami z dnia: 29 marca i 26 kwietnia 2021 r.

Dnia 28 kwietnia 2021 r. Wojewoda Śląski wydał decyzję¹³ na prowadzenie nowo utworzonego Domu Dziecka w Wiśle dla 14 wychowanków, w której zapisano m.in., że obsługę ekonomiczno-organizacyjną i administracyjną nowej placówki będzie zapewniał Dom Dziecka w Międzywiciu. Działania opiekuńczo-wychowawcze były realizowane odrębnie w ramach placówek w Międzywiciu oraz Wiśle.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Nr PS/II/90197/2/08, zmienioną decyzjami Wojewody Śląskiego nr: PS/II/90197/1/10 z dnia 12 stycznia 2010 r. oraz PSVI.943.1.12.2021 z dnia 15 kwietnia 2021 r.

⁹ W zezwoleniu nie określono typu placówki.

¹⁰ Dalej: „Wydział RPS”.

¹¹ Dalej: „Urząd Wojewódzki”.

¹² Tj. komórki organizacyjnej Domu Dziecka. W Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach znajdowało się 5 lokali mieszkalnych o powierzchni użytkowej od 52,5 m² do 66,0 m².

¹³ Nr PSVI.943.1.10.2021.

(akta kontroli: str. 25-49, 88-94, 595-607)

Według statutu nadanego uchwałą¹⁴ Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 września 2015 r., Dom Dziecka był placówką opiekuńczo wychowawczą typu socjalizacyjnego. Zadaniem Domu było zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych.

Według Regulaminu Organizacyjnego nadanego uchwałą¹⁵ Zarządu Powiatu Cieszyńskiego¹⁶ z dnia 30 grudnia 2015 r. Dom Dziecka posiadał 30 miejsc w dwóch budynkach, tj. 16 miejsc w Ośrodku Międzywiecie oraz 14 miejsc w Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach, tj. komórce organizacyjnej Placówki.

Uchwałą¹⁷ z dnia 10 listopada 2020 r. Zarząd Powiatu przyjął nowy Regulamin Organizacyjny, w którym zapisano m.in.:

- Dom posiada 14 miejsc, a jego siedziba mieści się w Międzywiciu;
- w skład struktury organizacyjnej Placówki wchodzi: Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy, Zespół Specjalistów¹⁸, Zespół Administracyjny oraz Zespół Gospodarczy. Zespoły: Specjalistów, Administracyjny oraz Gospodarczy Domu Dziecka w Międzywiciu zapewniają wspólną obsługę finansową, administracyjną, organizacyjną i specjalistyczną dla jednostki obsługiwanej, tj. Domu Dziecka w Wiśle;
- przyjmowanie wychowanków do Domu odbywa się przez całą dobę.

Dom Dziecka znajdował się w budynku, w którym nie zlokalizowano podmiotów zapewniających całodobową opiekę, wymienionych w art. 106 ust. 2a ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli: str. 7-45, 96-101, 200-229)

W Domu Dziecka przebywali wychowankowie niepełnosprawni, w tym:

- troje podopiecznych posiadających orzeczenia o niepełnosprawności, z których jednego umieszczono w rodzinie zastępczej po 17 miesiącach pobytu w Placówce¹⁹,
- wychowanek z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności, który usamodzielniał się po 27 miesiącach pobytu w Placówce²⁰.

Ww. wychowankowie zostali umieszczeni w Placówce na podstawie skierowania przez PCPR, przy czym w dwóch przypadkach lokalizacja Placówki została wskazana w postanowieniu sądu rejonowego. Dla podopiecznych posiadających orzeczenia o niepełnosprawności opracowano i realizowano dostosowane do ich potrzeb indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne²¹.

(akta kontroli: str. 109-134, 230-242, 415-452, 692-721)

W odniesieniu do przyjęcia do Domu Dziecka - tj. placówki typu socjalizacyjnego - dzieci niepełnosprawnych, które powinny być umieszczane w placówkach typu

¹⁴ Nr X/72/15, zmienioną uchwałą Rady Powiatu nr XXIII/200/20 z dnia 24 listopada 2020 r.

¹⁵ Nr 276/ZP/VI/15.

¹⁶ Dalej „Zarząd Powiatu”.

¹⁷ Nr 604/ZP/VI/20. Ww. uchwała obowiązywała od dnia 1 stycznia 2021 r.

¹⁸ W skład Zespołu Specjalistów wchodził: pedagog, psycholog, pracownik socjalny i terapeuta zajęciowy.

¹⁹ Tj. dnia 15 stycznia 2021 r.

²⁰ Tj. dnia 10 maja 2021 r..

²¹ Ww. programy były realizowane w Placówce oraz w szkołach, do których uczęszczali wychowankowie i obejmowały m.in.: indywidualne zajęcia psychologiczne, pedagogiczne oraz w zakresie utrwalania nabytych umiejętności samoobsługowych, rozmowy wspierające, wzmacniające, motywujące oraz terapię zajęciową.

specjalistyczno-terapeutycznego²², Dyrektor wyjaśniła: *z uwagi na fakt, iż w ustawie brak jest zapisów zakazujących przyjmowania dzieci posiadających orzeczenie do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, a jedynie, iż placówka typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności – nie ma podstawy prawnej, aby odmówić przyjęcia takiego dziecka do prowadzonej przeze mnie placówki (...)* Na terenie powiatu cieszyńskiego nie ma placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego, a dla dobra dzieci powinny one być umieszczane w środowisku zastępczym najbliższej rodziny, znanego sobie środowiska. Powyższe daje możliwość współpracy różnych służb zaangażowanych w opiekę na dzieckiem i jego rodziną pochodzenia (kuratorzy, asystenci rodzin, pracownicy socjalni i inne służby z terenu jednego powiatu).

W zakresie wsparcia udzielanego wychowankom niepełnosprawnym Dyrektor wyjaśniła:

(osoba) (...) z lekkim stopniem niepełnosprawności przy wsparciu zespołu specjalistów dobrze funkcjonowała w placówce (...) usamodzielniała się. Chłopiec (...) przy wsparciu zespołu specjalistów dobrze funkcjonuje w placówce, w szkole ma stałą pomoc nauczyciela wspomagającego i 2 godziny rewalidacji w tygodniu. (Drugi) chłopiec z uwagi na indywidualne potrzeby uczęszczał do szkoły specjalnej z internatem. Placówka prowadziła działania na rzecz rodziny zastępczej i dziecko zostało w niej umieszczone. (Trzeci) chłopiec w naszej placówce przebywa od (...) listopada 2020 r., uczęszcza do szkoły specjalnej (...), gdzie ma zajęcia edukacyjne dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka. Na terenie placówki wspierany przez zespół specjalistów, wychowawca prowadzący indywidualny proces wychowawczy (...) jest oligofrenopedagogiem, który pracuje indywidualnie z dzieckiem. Poza tym placówka czyni starania o umieszczenie chłopca w innej całodobowej placówce terapeutycznej.

(akta kontroli: str. 102-113)

Dyrektor PCPR wyjaśniła skierowanie dzieci niepełnosprawnych do Domu Dziecka, tj. placówki typu socjalizacyjnego, brakiem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego na terenie województwa śląskiego²³.

(akta kontroli: str. 565-567)

1.3. Wejście do budynku nie stwarzało barier lub ograniczeń. Stosownie do § 18 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej²⁴ Dom Dziecka zapewniał wychowankom wymagane warunki lokalowe, tj. dziewięć pokoiów dwuosobowych o powierzchni ok. 20,0 m², które pozwalały na przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia. W Placówce znajdowały się 3 łazienki dla podopiecznych wyposażone m.in. w prysznice i toalety (§18 ust. 3 pkt 2). Wychowankom Placówki, stosownie do § 18 ust. 3 pkt 3 – 5 ww. rozporządzenia, zapewniono również m.in.: miejsca do nauki, przygotowywania posiłków,

²² Stosownie do art. 105 ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej, dzieci o indywidualnych potrzebach, w tym legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności umieszcza się w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego.

²³ Według rejestru placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej opublikowanego na stronie internetowej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach: , na terenie województwa śląskiego nie zlokalizowano placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego.

²⁴ Dz.U. z 2011 r. Nr 292, poz.1720, dalej: rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej. W myśl § 18 ust. 3 pkt 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dzieciom pokoje mieszkalne nie większe niż pięcioposobowe.

przechowywania i obróbki żywności, wspólną przestrzeń mieszkalną, w której można spożywać posiłki oraz stanowiącą miejsce spotkań i wypoczynku. W trakcie oględzin pomieszczenia Domu Dziecka były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym.

(akta kontroli: str. 96-98)

1.4. W latach 2019-2020 liczba wychowanków umieszczonych²⁵ w Placówce wynosiła od 27 do 30 osób²⁶, z wyjątkiem poniższych okresów:

- styczeń-marzec i maj 2019 r. oraz maj 2020 r., kiedy wynosiła 32 osoby,
- czerwiec 2019 r. oraz kwiecień 2020 r., kiedy wynosiła 31 osób.

W okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 28 kwietnia 2021 r. w Placówce było umieszczonych 29 wychowanków.

Liczba wychowanków Domu Dziecka przekraczała w niektórych okresach maksymalną liczbę 30 osób (w latach 2019-2020) oraz 14 osób (od dnia 1 stycznia 2021 r.), określoną w ustawie o pieczy zastępczej, co szerzej przedstawiono w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: str. 135-141)

W zakresie wystąpienia do wojewody o wyznaczenie dodatkowego terminu na dostosowanie Placówki, ze względu na niespełnianie po dniu 31 grudnia 2020 r. wymogu dotyczącego maksymalnej liczby 14 dzieci, Dyrektor wyjaśniła: *odbyłam rozmowę telefoniczną z inspektorem Delegatury Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bielsku-Białej i otrzymałam informację, że nadal pozostajemy traktowani jako 30 osobowa placówka, ponieważ na nową lokalizację Wojewoda nie wydał zezwolenia.*

(akta kontroli: str. 96-98)

1.5. W Domu Dziecka w 2019 r. nie przebywały dzieci poniżej siódmego roku życia, natomiast po 1 stycznia 2020 r. w placówce przebywało troje dzieci poniżej 10 roku życia, przy czym w powyższych przypadkach w Placówce umieszczono również starsze rodzeństwo tych dzieci, stosownie do art. 95 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej²⁷. Umieszczenie jednego z tych dzieci wraz z rodzeństwem uzasadniono w postanowieniu sądu²⁸ dobrem małoletniego. Statut oraz regulamin organizacyjny nie określał wieku dzieci umieszczonych w Placówce.

(akta kontroli: str. 135-150)

1.6. Dyrektor Placówki spełniała warunki²⁹ oraz posiadała kwalifikacje określone w art. w 97 ust. 3 ustawy tj. m.in.: wykształcenie magisterskie w specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza oraz czteroletni staż pracy w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Osoby pracujące z dziećmi, z wyjątkiem psychologa, posiadały kwalifikacje określone w art. 98 ust. 1 ustawy, tj.:

- wychowawcy: wykształcenie wyższe w zakresie pedagogiki, pedagogiki specjalnej (oligofrenopedagogiki), nauk o rodzinie lub pracy socjalnej;
- pedagogy: tytuł zawodowy magistra pedagogiki;

²⁵ Wg stanu na koniec każdego miesiąca.

²⁶ Według stanu na dzień 31 października 2020 r.

²⁷ Według art. 95 ust. 2 ustawy umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego (...) jest możliwe w (...) wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa. Regulamin organizacyjny nie zawierał postanowień dotyczących minimalnego wieku dzieci umieszczanych w Placówce.

²⁸ Dwa pozostałe postanowienia sądu o umieszczeniu dzieci w Placówce nie zawierały uzasadnienia.

²⁹ Nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz była zdolna do kierowania placówką opiekuńczo-wychowawczą, co zostało potwierdzone wydanymi w okresie objętym kontrolą zaświadczeniami lekarskimi o braku przeciwwskazań do pełnienia tej funkcji.

- osoba prowadząca terapię: licencjat pedagogiki oraz dyplom zawodowy terapeuty zajęciowego;
- pracownik socjalny – wykształcenie magisterskie w zakresie socjologii i pracy socjalnej.

Osoby pracujące z dziećmi spełniały warunki określone w art. w 98 ust. 3 ustawy³⁰.

Psycholog ukończył studia magisterskie na kierunku psychologia, natomiast nie posiadał prawa wykonywania zawodu psychologa³¹.

(akta kontroli: str. 151-174)

Dyrektor wyjaśniła: *psycholog pracujący w naszej placówce nie posiada wymaganych ustawą uprawnień, ponieważ zgodnie z (...) ustawą o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (...) prawo wykonywania zawodu psychologa powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów Regionalnej Izby Psychologów. Problem polega na tym, że Regionalnych Izb Psychologów w Polsce nie powołano, co formalnie uniemożliwia wykonywanie tego zawodu. W związku z tym, że przepis jest "martwy" byłam zmuszona zatrudnić psychologa bez uprawnień.*

(akta kontroli: str. 584-590)

W okresie objętym kontrolą 10 spośród 40 pracowników³² Placówki uczestniczyły w kursach lub szkoleniach w zakresie m.in.: „Rodzinna piecza zastępcza”, „Współczesne wyzwania w opiece nad dzieckiem w pieczy i adopcji”, „Uzależnienia od alkoholu wśród młodzieży i profilaktyka uzależnień”, „Trening kontroli emocji wśród dzieci i młodzieży”, „Zagadnienia prawne z obszarów systemów wspierania rodziny i pieczy zastępczej z uwzględnieniem tematyki związanej z odebraniem dziecka z rodziny”, „Przemoc i agresja słowna wśród dzieci i młodzieży - jak reagować”, „Rozpoznawanie i przeciwdziałanie przemocy seksualnej wobec dziecka”, „Praca z dziećmi i młodzieżą”, „Praca z dzieckiem w placówkach opiekuńczo-wychowawczych”, „Kurs terapii zajęciowej”.

(akta kontroli: str. 151-187)

W zakresie korzystania ze szkoleń przez pracowników Placówki Dyrektor wyjaśniła: *we wcześniejszych latach kilkakrotnie organizowałam dla całej kadry merytorycznej szkolenia, i nadal mam takie plany, jednakże ze względu na obecną sytuację związaną z COVID - 19 jest to niemożliwe. W tym roku w miesiącu kwietniu byłam zmuszona zrezygnować ze szkolenia dla 3 osób z powodu podejrzenia koronawirusa (w trakcie szkolenia otrzymaliśmy wynik testów wychowanków). Poza tym w obecnym czasie (...) pracownicy nie wyrażają chęci udziału w szkoleniach w takim zakresie, jak miało to miejsce wcześniej. Pracownicy nie korzystali z porad doradcy zawodowego. Jeśli chodzi o bezpłatne szkolenia to nie było oferty, aby z pracownikami merytorycznymi pracował doradca zawodowy.*

(akta kontroli: str. 114-117)

Przy zapewnianiu opieki lub wychowania nad dziećmi oraz wykonywaniu innych czynności związanych z realizacją zadań placówki³³ uczestniczyło 15 wolontariuszy,

³⁰ Pracownicy Placówki składali oświadczenia na okoliczność spełnienia warunków określonych w art. w 98 ust. 3 ustawy.

³¹ Stosownie do art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy o pieczy zastępczej osobą pracującą z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być psycholog posiadający prawo wykonywania zawodu w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1026).

³² Tj. Dyrektora oraz osób pracujących z dziećmi.

³³ W zakresie m.in.: organizowania warsztatów tematycznych, pomocy w odrabianiu lekcji oraz uzupełnianiu wiadomości, organizowania zajęć z doradztwa zawodowego dla wychowanków.

zgodnie z art. 99 ust. 4 ustawy, w odniesieniu do których zweryfikowano okoliczności określone w art. 98 ust. 3 pkt 3 ustawy.

Dyrektor pozyskał dane dotyczące osób zatrudnionych³⁴ w Placówce oraz wolontariuszy z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym³⁵.

(akta kontroli: str. 151-174, 188-199)

1.7. Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach przeprowadził w Domu Dziecka w dniach 18 i 19 listopada 2020 r. kontrolę w zakresie przestrzegania praw dziecka. Powyższą kontrolę przeprowadzono w związku z pismem³⁶ z dnia 2 czerwca 2020 r. otrzymanym z Biura Rzecznika Praw Dziecka w sprawie niewłaściwego traktowania dzieci przez wychowawców w Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach.

W okresie objętym kontrolą do Starosty Cieszyńskiego, PCPR lub Domu Dziecka nie wpłynęły skargi związane z funkcjonowaniem Placówki lub realizacją zadań opiekuńczo-wychowawczych, natomiast według informacji przekazanej³⁷ przez Wicewojewodę Śląskiego³⁸ do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w dniu 3 czerwca 2020 r. wpłynęło pismo³⁹ z Biura Rzecznika Praw Dziecka⁴⁰ w sprawie niewłaściwego traktowania dzieci przez wychowawców w Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach. Wicewojewoda poinformował, że informację w powyższym zakresie Rzecznik PD pozyskał: *w trakcie rozmowy telefonicznej z dwiema wychowankami Placówki, które skarżyły się na niewłaściwe traktowanie dzieci przez niektórych wychowawców (poniżanie, brak życzliwości), ograniczanie kontaktu z rodziną (tzw. karny weekend, zakaz wyjazdu do domu) oraz brak zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych (brak bielizny).* W związku z powyższym pismem Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w dniach 18 i 19 listopada 2020 r. przeprowadził w Placówce kontrolę w zakresie przestrzegania praw dziecka.

Według zapisów wystąpienia pokontrolnego z dnia 31 grudnia 2021 r.: wychowawczynie, w odniesieniu do której były kierowane zarzuty niewłaściwego traktowania wychowanków nie pracowała już w Placówce. W pierwszych miesiącach 2020 r. dzieci nie były zwalniane do domu, jednak mogły spotykać się z bliskimi na terenie wokół Placówki. Dwóch wychowanków (braci) w okresie od listopada 2019 r. do listopada 2020 r. nie było kilkakrotnie⁴¹ zwalnianych do rodziców na weekend, co było uzgodnione z matką braci i uzasadnione zagrożeniem ocenami niedostatecznymi z kilku przedmiotów. Efektem tych działań było ukończenie roku szkolnego przez obu braci z pozytywnymi ocenami. Wychowankowie Zespołu Mieszkań w Zebrzydowicach wyboru i zakupu odzieży dokonywali sami, wcześniej zgłaszając taką potrzebę wychowawcy. Według zapisów ww. wystąpienia *Dzieci były (...) zadowolone z wyżywienia (...) dobrze i modnie ubrane (...) pozytywnie wypowiadały się o wychowawcach, nie miały ograniczanych kontaktów z rodzicami, natomiast jeśli rodzic przebywał za granicą, był to kontakt przez telefon lub facebooka. Wszystkie dzieci w czasie zajęć miały do dyspozycji komputer lub tablet.*

³⁴ Przed zatrudnieniem ww. osób.

³⁵ Dz.U. z 2020 r., poz. 152.

³⁶ Tj. pismem ZEW.441.834.2020.BS.

³⁷ Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

³⁸ Dalej: „Wicewojewoda”.

³⁹ Tj. pismo ZEW.441.834.2020.BS.

⁴⁰ Dalej: „Rzecznik PD”.

⁴¹ Maksymalnie 5 razy.

W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 31 grudnia 2021 r. pozytywnie oceniono kontrolowaną działalność oraz wydano dwa zalecenia pokontrolne⁴². Pismem z dnia 11 lutego 2021 r. Dyrektor poinformowała o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli: str. 102-113, 554-567)

Dyrektor wyjaśniła: *przeprowadziłam z dziećmi rozmowę (...) mówiły, że jedna z wychowawczyń (...) werbalnie je poniża (...) postanowiłam porozmawiać z wychowawczynią (...) przyznała, że ma trudny kontakt z dziećmi i chce złożyć rezygnację z pracy (...) stosunek pracy ustał z dniem 9 października 2020 r. (...) Od 2021 r. ustalono, iż na każde dziecko przeznaczymy 700 zł na ubiór, wcześniej nie było ustalonej kwoty na odzież (...) dzieci były zaopatrywane wg ich potrzeb.*

(akta kontroli: str. 617-619)

Starostwo Powiatowe w Cieszynie przeprowadziło w dniach 19-23 sierpnia 2019 r. w Placówce kontrolę w zakresie realizacji planu finansowego oraz dokumentacji kadrowej. W protokole kontroli z dnia 23 sierpnia 2019 r. nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: str. 57-65)

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny przeprowadził w Placówce w dniach: 12 września 2019 r. oraz 26 września 2019 r. kontrole sanitarno-techniczne „bloków żywienia” w Międzyzwiąziciu i Zebrzydowicach. W protokołach ww. kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny dnia 24 kwietnia 2021 r. przeprowadził w Placówce kontrolę kompleksową stanu sanitarnego oraz kontrolę sanitarną w zakresie bezpieczeństwa żywności. W protokole kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli: str. 66-85)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Stwierdzone
nieprawidłowości

Liczba wychowanków umieszczonych w Placówce w niektórych okresach przekraczała maksymalną liczbę określoną w ustawie o pieczy zastępczej i wynosiła:

- 32 osoby w okresie⁴³: styczeń-marzec 2019 r., maj 2019 r. i maj 2020 r.,
- 31 osób w czerwcu 2019 r. oraz kwietniu 2020 r.,
- 29 osób w okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 28 kwietnia 2021 r.

Przekroczenie liczby 30 wychowanków w latach 2019-2020 było niezgodne z art. 230 ust. 1 ustawy, według którego liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w art. 229 ust. 1-3⁴⁴, po upływie okresu, o którym mowa w art. 229 ust. 8 (tj. od dnia 1 stycznia 2013 r.), nie dłużej jednak niż do dnia 1 stycznia 2021 r., nie może być wyższa niż 30. Natomiast przekroczenie o 15 osób maksymalnej liczby 14 wychowanków w okresie od 1 stycznia 2021 r. do dnia 28 kwietnia 2021 r. stanowiło naruszenie art. 95 ust. 3 ustawy, wg którego w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Było to związane

⁴² W zakresie m.in.: „ (...) wzmocnienia więzi dzieci bez zbędnej surowości w ocenie ich zachowania” oraz „rozważenia zwiększenia kwoty (...) na zakup obuwia”.

⁴³ Wg stanu na koniec każdego miesiąca.

⁴⁴ Tj. m.in. całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego.

z niedostosowaniem placówki do nowych uregulowań w tym zakresie obowiązujących od 1 stycznia 2021 r. Powyższa liczba wychowanków przekraczała również liczbę miejsc określoną w regulaminach organizacyjnych Placówki, tj. 30 miejsc w latach 2019-2020 i 14 miejsc od 1 stycznia 2021 r.

(akta kontroli: str. 25-45, 135-142)

W zakresie przekroczenia w Placówce w latach 2019-2020 maksymalnej liczby 30 dzieci Dyrektor wyjaśniła: *placówka realizowała postanowienia sądu o umieszczeniu dzieci i otrzymywała skierowania o ich umieszczeniu z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie.*

Wyjaśniając przekroczenie w Placówce po 1 stycznia 2021 r. dopuszczalnej przez ustawę liczby 14 dzieci⁴⁵ Dyrektor podała: *lokal na prowadzenie 14 osobowej placówki nie spełniał wymogów (trwał remont i w związku z tym nie było jeszcze możliwości złożenia wniosku o zarejestrowanie nowej placówki) (...) Stan niezgodny z zapisami ustawy utrzymywał się do dnia 28 kwietnia 2021 r., dzieci przebywały w Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach. W tym samym dniu 14 dzieci otrzymało skierowania wydane przez PCPR w Cieszynie do Domu Dziecka w Wiśle (...) Dzieci miały zapewnione odpowiednie warunki. W Międzywiciu było 7 pokoi na piętrze i 2 na parterze, dwie kuchnie i dwie świetlice, gabinety i sanitariaty w ilości optymalnej dla 16 dzieci (obecnie 14 dzieci). Dzieci miały również zapewnione odpowiednie warunki bytowe w (...) Zespole Mieszkań w Zebrzydowicach, który posiadał 5 lokali mieszkaniowych (każdy po 2 pokoje, kuchnię i łazienkę) (...) Było to miejsce dla 14 dzieci.*

(akta kontroli: 102-104)

OCENA CZĄSTKOWA

Nie zapewniono dostosowania Domu Dziecka do obowiązujących od dnia 1 stycznia 2021 r. wymogów w zakresie liczby wychowanków. W pozostałym zakresie w Placówce zapewniono wymagane warunki organizacyjne, kadrowe i lokalowe do należytej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmowano działania dotyczące sposobu jej organizacji, zgodne z istniejącymi regulacjami.

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze

Opis stanu faktycznego

2.1. Na podstawie analizy dokumentacji 12 spraw⁴⁵ stwierdzono, że dla każdego wychowanka psycholog Placówki sporządził diagnozę psychofizyczną⁴⁶. Diagnozy sporządzono w terminie od 21 do 28 dni od dnia przyjęcia wychowanka do Placówki⁴⁷.

(akta kontroli: str. 243-272)

Dyrektor wyjaśniła: *w naszej placówce jest tak ustalone, aby diagnozę i plan pomocy dziecku sporządzić niezwłocznie, tj. do miesiąca od przyjęcia dziecka. Jest to ustalenie (...) które zostało doprecyzowane na spotkaniach z pracownikami, a także specjalistami. Psycholog i pedagog sporządzający diagnozę pracują w dwóch placówkach, to oznacza, że średnio po 20 godzin w tygodniu są w jednej placówce, aby sporządzić diagnozę muszą zapoznać się z dokumentacją dziecka otrzymaną w dniu przyjęcia, a także poznać dziecko. Aby rzetelnie sporządzić diagnozę niezbędny jest kilkutygodniowy czas. Należy wziąć pod uwagę okoliczności opóźniające możliwość sporządzenia diagnozy, nieobecność usprawiedliwioną (zwolnienie lekarskie, kwarantanna, planowany urlop).(...) Przed przygotowaniem diagnozy psycholog i pedagog pracują z dzieckiem, poznają je,*

⁴⁵ Badaniem kontrolnym objęto po pięć spraw z 2019 r. i 2020 r. oraz dwóch spraw z 2021 r..

⁴⁶ Dalej: „diagnoza”.

⁴⁷ Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej diagnoza powinna być sporządzona niezwłocznie po przyjęciu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

rozpoznają jego sytuację szkolną, zdrowotną, rodzinną, intelektualną i aby zgromadzić te wszystkie informacje i sporządzić rzetelną diagnozę potrzebny jest ten czas, tj. do miesiąca.

(akta kontroli: str. 584-590)

Diagnozy zawierały elementy wymagane przez § 14 ust 3 i 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, tj. m.in.: analizę mocnych stron dziecka, jego potrzeb w zakresie opiekuńczym, emocjonalnym i społecznym, analizę rozwoju dziecka, przyczyn kryzysu w rodzinie, wpływu tego kryzysu na rozwój dziecka, relacji dziecka z jego najbliższym otoczeniem i osobami ważnymi dla dziecka oraz wskazania dotyczące: programu terapeutycznego, dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem i rodziną dziecka, w tym pracy przygotowującej dziecko do usamodzielnienia, umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Diagnozy były rzetelne, tj. uwzględniono w nich informacje o sytuacji dzieci oraz były dostosowane do stwierdzonych potrzeb.

(akta kontroli: str. 243-286, 505-507)

2.2. Dla podopiecznych Placówki sporządzano⁴⁸ plany pomocy dziecku⁴⁹, podpisane przez wychowawcę kierującego procesem wychowawczym oraz asystenta rodziny, tj. osoby określone w § 15 ust 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej⁵⁰. W dwóch z 12 badanych przypadków plan pomocy sporządzono w terminie 27 dni od dnia sporządzenia diagnozy⁵¹, a w pozostałych 10 przypadkach plan sporządzano w terminie nieprzekraczającym 10 dni⁵² od wykonania diagnozy.

(akta kontroli: str. 243-248, 269-278, 303-313)

Dyrektor wyjaśniła: w przypadku (...) rodzeństwa (...) Plan pomocy powstał w dniu 9 września 2019 r., co było spowodowane nieobecnością wychowawcy prowadzącego w okresie od 26 lipca 2019 r. do 23 sierpnia 2019 r. i wyjazdem na kolonię wychowanków (...) w okresie od 19 sierpnia 2019 r. do 29 sierpnia 2019 r. Wychowawca nie mógł przygotować planu pomocy wcześniej, ponieważ diagnoza psychofizyczna była sporządzona przez psychologa w dniu 13 sierpnia 2019 r., była to trudna sytuacja, ponieważ wychowankowie byli przyjęci interwencyjnie, w trybie zabezpieczenia (...) Wychowawca w tym przypadku nie był w stanie w sposób rzetelny sporządzić planu pomocy w wyznaczonym czasie, ponieważ okoliczności opóźniająca możliwość sporządzenia planu, nieobecność usprawiedliwiona i kolonie dzieci uniemożliwiały powyższe.

(akta kontroli: str. 595-605)

W planach, stosownie do § 15 ust. 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia określono w sposób precyzyjny i realny zindywidualizowane cele i działania krótkoterminowe oraz długoterminowe oraz wyznaczono cel pracy z dzieckiem, uwzględniający powrót dziecka do rodziny, umieszczenie dziecka w rodzinie przysposabiającej, umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub przygotowanie dziecka do usamodzielnienia. Plany zawierały informacje, na jaki okres zostały opracowane, uwzględniały wskazania zawarte w diagnozach psychofizycznych i były modyfikowane nie rzadziej niż co pół roku, zgodnie z § 15 ust. 5 pkt 1

⁴⁸ Stwierdzono na podstawie analizy próby 12 spraw.

⁴⁹ Dalej: „plan pomocy” lub „plan”.

⁵⁰ Stosownie do § 15 ust 1 rozporządzenia, niezwłocznie po sporządzeniu diagnozy (...) wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka, we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną dziecka, opracowuje plan pomocy dziecku.

⁵¹ W obu przypadkach wychowanków przyjęto do Placówki w dniu 17 lipca 2019 r., diagnozy psychofizyczne dla obu podopiecznych sporządzono 13 sierpnia 2019 r. (tj. po 27 dniach od daty przyjęcia dzieci), a plany pomocy opracowano 9 września 2019 r. (tj. po 27 dniach od sporządzenia diagnozy).

⁵² Z czego w dwóch przypadkach w terminie 9 i 10 dni, a w pozostałych – w terminie nieprzekraczającym 2 dni.

rozporządzenia. Modyfikacji planów dokonywano w oparciu o ustalenia podjęte w trakcie posiedzeń *Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka*. Działania przewidziane w tych planach były realizowane. Dokumentacja dotycząca modyfikacji planów pomocy zawierała analizę realizacji planów według założonych celów, informacje o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w Placówce, informacje na temat efektów pracy z rodziną dzieci, podsumowanie realizacji celów i działań założonych za dany okres, ze wskazaniem, co udało się osiągnąć oraz wnioski dotyczące dalszego postępowania.

(akta kontroli: str. 249-313, 505-507)

W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka przebywało łącznie 55 wychowanków, z czego 28 osób opuściło Placówkę, w tym: 12 osób osiągnęło 18 rok życia, dziewięcioro wychowanków umieszczono w rodzinach zastępczych, a siedmioro dzieci wróciło do rodzin biologicznych. Okres pobytu wychowanków wynosił od dwóch do 128 miesięcy, przy czym 26 wychowanków przebywało w Placówce dłużej niż 2 lata, w tym: jedna osoba dłużej niż 10 lat, siedmioro dzieci przez okres 5 do 10 lat, a 18 dzieci przez okres 2 do 5 lat. W przypadku przebywania w Placówce wychowanków powyżej 2 lat zgłaszano informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych, albo występowano do sądu o wydanie zarządzeń wobec dziecka w celu zbadania zaistnienia warunków umożliwiających powrót do rodziny albo umieszczenie w rodzinie przysposabiającej, zgodnie z art. 100 ust. 4 i 4a ustawy.

(akta kontroli: str. 135-139, 505-507)

Odnośząc się do przyczyn długotrwałego przebywania w Placówce wychowanków Dyrektor wyjaśniła: *w latach 2019-2021 łączna liczba wychowanków z uregulowaną sytuacją prawną przebywających w placówce dłużej niż 18 miesięcy wynosiła 9 dzieci. Wszystkie dzieci były zgłoszone do ośrodków adopcyjnych (...) Są różne przyczyny długotrwałego pobytu dzieci w Placówce (...) Zazwyczaj jest to nieuregulowana sytuacja prawna dziecka, bądź uregulowana, ale w zbyt późnym wieku dziecka. Kolejnym czynnikiem (...) jest postawa ich rodziców, a właściwie bierność w stosunku do zmiany sytuacji życiowej swojej i w konsekwencji swoich dzieci (...) zauważam taką postawę rodziców, że w początkowym okresie pobytu dziecka deklarują oni zmianę swojego życia, wspierają dziecko i doceniają starania placówki, jednakże po pewnym czasie przyzwyczajają się do takiej sytuacji i już nie próbują jej zmieniać (...) przestają się starać o odzyskanie dzieci. Można powiedzieć, że placówka wykonuje wszystkie zadania względem dziecka za rodziców (...) To powoduje, że postawa rodziców staje się bierna, a niejednokrotnie roszczeniowa. Praktycznie w każdym przypadku przyjętych młodszych dzieci do naszej placówki, oczywiście, jeżeli rodzice nie starali się o powrót dziecka do domu, czyniliśmy starania, aby znaleźć dzieciom rodzinę zastępczą. Efekty były różne np. brak kandydatów, niechęć rodzica biologicznego i oddziaływanie na dziecko w taki sposób, aby nie chciało pójść do żadnej rodziny zastępczej. Pobyt (...) rodzeństw, spowodował, że młodsze dzieci z rodzeństw są długotrwale w placówce. Kolejny bardzo ważny czynnik poczucie bezpieczeństwa dziecka w placówce i chęć przebywania w niej do pełnoletności lub dłużej. W takiej sytuacji znajdują się dzieci, które przybyły do placówki w późniejszym wieku, same deklarują chęć pozostania w placówce (...) Pracownicy placówki podejmowali działania w celu powrotu dziecka do rodziny, jeśli sytuacja rodzinna na to pozwalała.*

(akta kontroli: str. 595-605)

W okresie objętym kontrolą wyżywienie wychowankom zapewniono m.in. poprzez zawarcie przez Dyrektora umów⁵³ z Gminą Skoczów, reprezentowaną przez Dyrektora Przedszkola Publicznego nr 4 w Skoczowie⁵⁴ Przedmiotem ww. umów było wydawanie przez Przedszkole na rzecz Placówki w dni powszednie produktów w ramach śniadania, drugiego śniadania, podwieczorku i kolacji, natomiast w niedziele i święta - śniadania, drugiego śniadania, obiadu, podwieczorku i kolacji. Dyrektor zawarła również umowy na wydawanie obiadów z podmiotem prywatnym oraz ze szkołami, do których uczęszczali wychowankowie.

(akta kontroli: str. 458-479, 536-538)

Odnosząc się do zaspokojenia potrzeb żywieniowych wychowanków Dyrektor wyjaśniła: *w Placówce dzieci mają do dyspozycji 2 kuchnie cały czas otwarte, zaopatrzone w produkty żywnościowe, poza stałymi posiłkami dzieci w każdym czasie mogą przygotować dla siebie posiłek. Napoje zimne i ciepłe również są dostępne przez całą dobę. Żywność jest dostarczana przez sąsiadujące przedszkole w ramach zawartej umowy na żywienie (...) Kiedy była taka potrzeba (...) wychowanek był na diecie, lub miał uczulenie na (...) produkt spożywczy, były dostarczane (...) produkty zamienne (...)*

(akta kontroli: str. 595-607)

Zarządzeniami⁵⁵ Dyrektora z dnia 9 listopada 2016 r. i 28 stycznia 2021 r. wprowadzono wzory *kart odzieżowych dla wychowanków*, służących do odnotowywania zakupów oraz stanu wyposażenia zaopatrzenia podopiecznych w odzież i obuwie. W ww. zarządzeniach nie uregulowano zasad wyposażania wychowanków w powyższe artykuły. Dyrektor wyjaśniła, że wychowawca prowadzący indywidualny proces wychowawczy dziecka dokonuje przeglądu odzieży i zgłasza potrzeby w tym zakresie Dyrektorowi oraz, że: *została przyznana kwota na odzież i obuwie w wysokości 700 zł rocznie na dziecko (...) jeżeli będzie sytuacja, że przyjmiemy dziecko, którego potrzeby w zakresie ubioru będą większe, wówczas indywidualnie kwota ta będzie wyższa (...) Pozyskujemy dla dzieci sponsorów, którzy przygotowują prezenty dla nich. Wśród prezentów najczęściej zakupywane są ubrania o wartości do kilkuset złotych na jedno dziecko. Ponadto w placówce przyjmujemy dary i często dzieci otrzymują ubrania od darczyńców, które są dobrej jakości (...) Dzieci często i chętnie korzystają z tej możliwości. Przedmioty osobistego użytku są zakupywane dla dzieci, jak również otrzymujemy je z darowizn (suszarki do włosów, prostownice, lusterka do pokoi, przedmioty do ozdoby, środki czystości, kosmetyki, środki higieniczne) (...)*

(akta kontroli: str. 519-522, 595-607)

Wychowankom Placówki zapewniono dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, rewalidacyjnych oraz terapii zajęciowej, zgodnie z § 18 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Zajęcia wychowawcze⁵⁶ oraz terapii zajęciowej⁵⁷ realizowano w Domu Dziecka, natomiast zajęcia rewalidacyjne⁵⁸

⁵³ Tj. umów zawartych: 28 sierpnia 2018 r. na okres od 1 września 2018 r. do 31 sierpnia 2019 r., 28 sierpnia 2019 r. na okres od 1 września 2019 r. do 31 sierpnia 2020 r. oraz 28 sierpnia 2020 r. na okres od 1 września 2020 r. do 31 sierpnia 2021 r.

⁵⁴ Dalej: „Przedszkole”.

⁵⁵ Nr: 15/2016 i 29/2021.

⁵⁶ Tj. zajęcia w zakresie m.in.: cyberprzemoc i zagrożenia, przeciwdziałanie narkomanii, odpowiedzialność prawna nieletnich, dojrzewanie, seksualność, prawa i obowiązki dzieci i opiekunów, gospodarowanie środkami finansowymi, utrzymanie ładu i porządku, zachowanie się w procesie rekrutacyjnym do szkół, u pracodawcy, w miejscach publicznych, środkach transportu publicznego, przychodniach lekarskich oraz zajęcia kulinarne (np. przygotowanie potraw świątecznych).

⁵⁷ Tj. m.in.: rysunki, lepienie z gliny, koło garncarskie.

⁵⁸ Tj. m.in.: stymulowanie funkcji poznawczych, usprawnianie funkcji psychoruchowych, usprawnianie rozumowania arytmetycznego, rozwijanie umiejętności werbalnych i komunikacyjnych.

i kompensacyjne⁵⁹ realizowano głównie w szkołach, do których uczęszczali wychowankowie.

(akta kontroli: str. 415-452, 505-507, 539-553, 595-607)

W zakresie potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych⁶⁰ wychowanków, Dyrektor wyjaśniła, że potrzeby emocjonalne zaspokojono poprzez umożliwienie kontaktu z najbliższą rodziną (*spotkania w placówce, przepustki dzieci w dni wolne od nauki szkolnej do swoich rodzin, przebywanie razem z rodzeństwem w placówce, jak również wsparcie pracowników placówki w sferze emocjonalnej*). Potrzeby rozwojowe zaspokojono poprzez: *udział dzieci w (...) zajęciach na terenie placówki i poza nią. Są to (...) zajęcia rozwijające, sportowe, tematyczne, kulinarne, gry rozwojowe (...) jak również poprzez rekreację, zajęcia pozaszkolne, koła zainteresowań w tym sportowe, taneczne, ruchowe (szkółka pływacka na basenie (...)) wyjazdy (...) nad rzekę, jazda konna (...) wycieczki rowerowe (...)* Dzieci (...) mają możliwość uczestniczenia w korepetycjach językowych oraz z przedmiotów ścisłych (...) Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi są (...) kierowane do szkoły specjalnej, obecnie dwójka dzieci uczęszcza do szkoły specjalnej (...) Podręczniki są otrzymywane (...) ze szkół, a jeżeli nie (starsze dzieci) to są zamawiane przez placówkę dla każdego dziecka indywidualnie. Pomoce i przybory szkolne (są) zakupywane. (...) Codziennie w roku szkolnym są określone godziny nauki - odrabiania zadań domowych przez dzieci. W tym czasie wychowawcy pomagają dzieciom w nauce, jeżeli jest taka potrzeba to również pomaga dzieciom w nauce pedagog. Ponadto w naszej placówce dzieci są wspierane przez wolontariuszy (...)

Wszystkie dzieci zgłoszono (...) do podstawowej opieki medycznej. Ponadto (...) korzystają z poradni specjalistycznych (...) Potrzeby bytowe (zapewniono) poprzez (...) stworzenie odpowiednich warunków do nauki, rozwoju (...) pokoje maksymalnie dwuosobowe (...) dzieci mają wiele okazji do różnego rodzaju spotkań z innymi ludźmi, rozwoju osobistego (...) poprzez wycieczki, udział w konkursach (...) dziecko ma możliwość praktykowania religijnego zgodnie z wyznaniem (...) uczestnictwa w (...) nabożeństwach dla chętnych z wychowawcami. Od kilku lat dzieci chętnie uczestniczą w koloniach/obozach organizowanych przez organizacje wyznaniowe.

(akta kontroli: str. 595-607)

Zarządzeniem⁶¹ Dyrektora z dnia 23 lipca 2014 r. zobowiązano pracowników do sporządzania i przekazywania Dyrektorowi notatek służbowych na okoliczności tzw. „trudnych zdarzeń z udziałem wychowanków”. W przypadku podejrzenia posiadania przez wychowanków narkotyków bądź innych substancji odurzających lub pozostania pod ich wpływem wychowawca dyżurujący był zobowiązany do wykonania telefonu pod nr 997 lub 112 w celu wezwania Policji. Kolejnym zarządzeniem⁶² Dyrektora z dnia 1 lutego 2010 r. wprowadzono *Procedury Kryzysowe*, w których określono zachowania wymagające natychmiastowych działań wychowawców, tj. m.in.: posiadanie (spożywanie) przez wychowanków alkoholu, narkotyków, i innych środków odurzających lub substancji zagrażających życiu lub zdrowiu, ucieczki i samowolne oddalenia, kradzieże, niszczenie mienia, zachowania agresywne, przemoc fizyczna, psychiczna lub seksualna, okaleczenia, nierealizowanie obowiązków szkolnych. W powyższych przypadkach zobowiązano wychowawców do m.in.: powiadomienia Dyrektora, przeprowadzenia rozmów

⁵⁹ Tj. m.in.: usprawnianie funkcji językowych i procesów pamięciowych, analizy i syntezy wzrokowej, koordynacji wzrokowo-ruchowej, trening koncentracji, wypracowanie technik uczenia.

⁶⁰ Tj. potrzeb określonych w art. 93 ust 4 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej.

⁶¹ Nr 15/14.

⁶² nr 3/10.

wyjaśniających, powiadomienia opiekunów prawnych, sądu rodzinnego, Policji⁶³, PCPR, asystenta rodziny oraz wezwanie pogotowia ratunkowego w sytuacji zagrażającej życiu wychowanka. Zapisy ww. uregulowań były realizowane.

(akta kontroli: str. 510-512, 523-528)

Nie wprowadzono uregulowań wewnętrznych w zakresie zgłaszania przez wychowanków uwag, wniosków lub opinii dotyczących spraw osobistych, wychowawców i specjalistów zatrudnionych w Placówce lub sposobów karania i nagradzania, natomiast w *Regulaminie wychowanka*⁶⁴ zawarto zapisy o następującej treści: „... uczestniczę w określeniu nagród za szczególne zaangażowanie się w życie grupy lub kar za nieprzestrzeganie obowiązujących regulaminów i zasad...” oraz „... jeśli (...) nie będę przestrzegał obowiązującego Regulaminu, będę musiał liczyć się z konsekwencjami swojego postępowania...”.

(akta kontroli: str. 513-518)

Dyrektor wyjaśniła: w odniesieniu do nagradzania oraz (...) kar pracownicy Placówki podchodzą indywidualnie do danego przypadku, gdyż motywacja i przestanki, jakimi kierują się wychowankowie są różne w zależności od wychowanka oraz poziomu jego rozwoju społecznego (...) Jeżeli jest na dziecko nałożona kara to praktykowane jest, aby była ona krótkotrwałą, np. tydzień, trzy dni, ale konsekwentna. Najczęściej jest to ograniczenie korzystania z internetu (...) dodatkowy dyżur porządkowy (...) Wychowankowie na spotkaniach ze mną są informowani o możliwościach odwoływania się od konsekwencji nałożonych za negatywne zachowania (...) Dzieci, które swoją postawą prezentują właściwe, pożądane zachowania (...) otrzymują nagrody rzeczowe, np. kosmetyki (...) prezent osobisty.

(akta kontroli: str. 608-615)

W Placówce nie uregulowano zasad podawania leków oraz prowadzenia dokumentacji medycznej, natomiast prowadzono zeszyt, w którym odnotowywano rodzaj i dawkę leków podanych wychowankom.

Odpowiadając na pytanie: „czy treści zawarte w uregulowaniach wewnętrznych zostały przekazane do wiadomości wychowanków i zatrudnionych w Placówce wychowawców i specjalistów (...) oraz czy fakt zapoznania się z obowiązującymi zasadami był potwierdzany...?”, Dyrektor wyjaśniła: wszyscy pracownicy merytoryczni uczestniczą w zebraniach i konferencjach, podczas których wprowadzane są ustalenia wewnętrzne, jeżeli ktoś z pracowników nie może uczestniczyć w zebraniu, wówczas wszystkie informacje przekazuje mu koordynator. Wychowankom natomiast przekazywane są te informacje, które są dla nich istotne i ich bezpośrednio dotyczą.

(akta kontroli: str. 595-605)

Nie stworzono barier lub ograniczeń dotyczących wejścia do budynku Placówki. Stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń Placówki w trakcie przeprowadzonych oględzin nie budził zastrzeżeń.

(akta kontroli: str. 200-229)

Placówka była wyposażona w 12 komputerów przenośnych, 12 tabletów, 7 komputerów stacjonarnych oraz 6 drukarek, co umożliwiała wychowankom naukę zdalną.

⁶³ W przypadku: posiadania (spożywanie) przez wychowanków alkoholu, narkotyków, i innych środków odurzających lub substancji zagrażających życiu lub zdrowiu, ucieczki i samowolne oddalenia, kradzieże, niszczenie mienia,

⁶⁴ Wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora nr 14//2016 z dnia 6 października 2016 r., zmienionym zarządzeniem Dyrektora nr 17/2021 z dnia 4 stycznia 2021 r.

(akta kontroli: str. 529-535)

Dyrektor wyjaśniła: w okresie marzec - czerwiec 2020 r. w większości szkół nie były prowadzone zajęcia on-line - nauka zdalna polegała na wysyłaniu przez nauczycieli linków do plików, skanów, kart pracy - materiały były drukowane, a po opracowaniu przez dzieci odsyłane nauczycielom. Posiadamy łącza internetowe: Międzyzwieć - 280 Mb/s. Zebrzydowice - 100 Mb/s. W ocenie firmy zajmującej się serwisowaniem urządzeń do obsługi internetu w naszej placówce (...) na jedno stanowisko potrzeba łącza od 5-10 Mb/s (w zależności od wykorzystywanych urządzeń (...)), więc przeciętnie, jednocześnie z łącza mogło korzystać w Międzyzwięciu do 37 osób, w Zebrzydowicach do 13 osób, w Zebrzydowicach w czasie nauki zdalnej przebywało 10 dzieci, pozostałe przebywały w MOW. Od września 2020 r. (kiedy rozpoczęły się zajęcia on-line) każde dziecko miało możliwość korzystania z odrębnego urządzenia.

(akta kontroli: str. 608-615)

2.3. W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka było zatrudnionych na podstawie umów o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy: 9-16 wychowawców⁶⁵, 1-3 pedagogów, 1-2 terapeutów oraz 1-2 pracowników socjalnych. W okresie od 1 lutego 2015 r. do 31 stycznia 2021 r. w Placówce zatrudniono psychologa w wymiarze 3/4 etatu, a od dnia 1 lutego 2021 r. w wymiarze jednego etatu. Rozkład czasu pracy ww. osób pozwalał na dostosowanie oddziaływań do potrzeb dzieci oraz objęcie wychowanków specjalistycznymi działaniami z udziałem psychologa, terapeuty i pedagoga. Po podziale Placówki, od 28 kwietnia 2021 r. specjaliści świadczyli pracę również na rzecz Domu Dziecka w Wiśle, natomiast wychowawcy świadczyli pracę na rzecz Domu Dziecka w Międzyzwięciu, albo Domu Dziecka w Wiśle. W okresie objętym kontrolą rozwiązano umowy o pracę z 18 osobami, w tym: z 15 wychowawcami, dwoma pedagogami i terapeutą, natomiast zawarto umowy o pracę z 17 osobami, w tym 15 wychowawcami i dwoma terapeutami.

(akta kontroli: str. 151-160, 505-507, 584-590, 674-691)

Według wyjaśnień Dyrektora fluktuacja pracowników była spowodowana pojawieniem się nowej możliwości pracy, która przynosiła lepsze warunki pracy m.in. brak pracy w godzinach nocnych i w święta oraz weekendy, a także wiązała się z lepszym wynagrodzeniem. Pomimo chęci zatrzymania często doświadczonych pracowników, pracodawca nie posiadał narzędzi (głównie chodziło o gratyfikacje finansowe) by przekonać pracownika do pozostania w Domu Dziecka.

(akta kontroli: str. 584-590)

Stałą pomocą pedagoga i psychologa objęto wszystkich wychowanków Placówki.

(akta kontroli: str. 505-507)

Według wyjaśnień Dyrektora: w Placówce wychowankowie, którzy przebywają w innych ośrodkach (Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym i Specjalnym Ośrodku Wychowawczym) są (pod opieką (...)) specjalistów w danym ośrodku. Wsparcie bezpośrednio naszych specjalistów na ich rzecz odbywa się wtedy, gdy wychowankowie są do nas urlopowani. Poza tym (...) specjaliści i wychowawca prowadzący indywidualny proces wychowawczy dziecka) są w stałym kontakcie z pracownikami MOW i SOW (...). Z porad terapeuty korzystały głównie dzieci młodsze, które (...) wykonywały (...) prace w pracowni (lepienie z gliny, koło garncarskie, ozdoby do swoich pokoi, rysunki). (...) Dzieci starsze w tym czasie chętniej chodziły na halę sportową, boisko, rowery, itp. pod opieką wychowawców.

(akta kontroli: str. 584-588)

⁶⁵ Wg stanu na dzień zakończenia kontroli, w placówce było zatrudnionych 9 wychowawców.

W zakresie okresowego zamknięcia Placówki Dyrektor wyjaśniła: występowały zamknięcia, ale tylko naszej filii w Zebrzydowicach. Były to sytuacje, że podczas świąt, ferii zimowych i wakacji łączyliśmy placówkę z filią, ponieważ dzieci w zdecydowanej większości wyjeżdżały do swoich rodzin z powodu planowanych wyjazdów. Działo się tak, ponieważ wcześniej pracownik socjalny rozeznawał sytuacje rodzinną dzieci pod względem ich urlopowania do rodziców lub innych bliskich krewnych. Dla tych dzieci, które miały pozostać w filii (...) organizowałam opiekę całodobową w placówce w Międzyzwiązcu. Okresy łączenia placówki: ferie zimowe (...) święta wielkanocne (...) święta majowe (...) wakacje letnie (...) 2019 r., przerwa świąteczno-noworoczna 2019-2020, wakacje letnie 2020 r., przerwa świąteczno-noworoczna 2020-2021.

(akta kontroli: str. 584-594)

Na podstawie analizy grafików dyżurów wychowawców⁶⁶ nie stwierdzono przerw w sprawowaniu opieki nad dziećmi. Opieka nocna nad wychowankami dokumentowana była w „Zeszytach dyżurów nocnych” wprowadzonym zarządzeniem⁶⁷ Dyrektora z dnia 22 października 2012 r., zobowiązującym do odnotowywania „obchodów nocnych” w powyższym zeszycie z podaniem ich godziny. Stwierdzono⁶⁸, że wychowawcy sprawujący opiekę w godzinach nocnych potwierdzali dokonanie „obchodu” trzykrotnie w ciągu nocy, stosownie do § 12 ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej⁶⁹. Zakresy obowiązków pracowników Placówki umożliwiały zaspokojenie potrzeb wychowanków. W zakresach obowiązków wychowawców⁷⁰ zawarto postanowienia dotyczące m.in. udzielania pomocy dzieciom, w tym przy przygotowaniu posiłków.

(akta kontroli: str. 480-504)

W okresie objętym kontrolą czterech wychowanków⁷¹ Placówki umieszczono w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym⁷², a jednego wychowanka skierowano do Specjalnego Ośrodka Wychowawczego⁷³.

(akta kontroli: str. 399-414, 625-638)

Według Dyrektora wychowanków kierowano do MOW i SOW z powodu m.in.: niedostosowań społecznych polegających na kradzieży mienia innych wychowanków placówki lub innych osób lub łamanie regulaminu wychowanka.

(akta kontroli: str. 584-594)

Liczba wychowanków w czasie zajęć prowadzonych przez pedagoga, psychologa oraz osoby prowadzącej terapię odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć i nie przekraczała maksymalnej liczby wychowanków pozostających pod opieką jednej osoby pracującej z dziećmi, określonej w § 10 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.⁷⁴

(akta kontroli: str. 495-507, 722-739)

⁶⁶ Analizą objęto grafiki dyżurów wychowawców z m-ca lipca i grudnia 2019 r. i 2020 r.;

⁶⁷ Nr 10/12.

⁶⁸ Analizą objęto adnotacje potwierdzające „obchody nocne” wychowawców, dokonane w miesiącach: lipiec i grudzień 2019 r. i 2020 r.

⁶⁹ Według § 12 ust. 2 rozporządzenia osoby pracujące z dzieckiem, sprawujące opiekę w godzinach nocnych w placówce opiekuńczo-wychowawczej są zobowiązane do przeprowadzenia tzw. „obchodu nocnego” co najmniej trzykrotnie w ciągu nocy.

⁷⁰ W Placówce nie zatrudniono opiekunów.

⁷¹ Z ww. wychowankami w okresie objętym kontrolą pracowali specjaliści Domu Dziecka.

⁷² Dalej: „MOW”.

⁷³ Dalej: „SOW”.

⁷⁴ Stwierdzono na podstawie analizy dokumentacji zajęć z podopiecznymi, prowadzonych w miesiącach: lipiec i grudzień w latach: 2019 i 2020.

W zakresie wpływu ograniczeń wprowadzonych w związku ze stanem epidemicznym na realizację działań opiekuńczo-wychowawczych i na zachowania podopiecznych, Dyrektor wyjaśniła: *organizowaliśmy zajęcia w salach terapeutycznych, zakupiliśmy nowe gry ruchowe (...) Dzieci oczywiście tęskniły za rówieśnikami, rodziną (...) Dodatkowo od miesiąca kwietnia zmieniłam czas pracy wychowawców na 12 godzinny, aby przy dzieciach cały dzień było 2 wychowawców, po to, żeby w ciągu dnia nie zmieniać dyżurów, tylko aby towarzyszyły dzieciom ci sami wychowawcy przez cały dzień. Pomimo takich trudności nie odbiło się to negatywnie na dzieciach, choć tego się (...) obawialiśmy. Po poluzowaniu obostrzeń dzieci płynnie weszły w środowisko. Nie izolowały się. Negatywne skutki pandemii, jednak były zauważalne w kadrze merytorycznej, gdyż te kilka miesięcy wymagało od pracowników większych nakładów sił, energii (...) by podjąć wszystkim wezwaniom. Aby (zapewnić) ciągłość opieki pracownicy byli proszeni o zastępstwa w czasie absencji współpracowników.*

(akta kontroli: str. 584-590)

2.4. W Placówce prowadzono⁷⁵ dla podopiecznych dokumentację, która spełniała wymagania § 17 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej tj.: ewidencję dzieci, karty pobytu dziecka, karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga i osobę prowadzącą terapię, arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych, które były sporządzane rzetelnie i jednolicie dla każdego dziecka.

Objęte analizą karty pobytu dziecka zawierały wymagane elementy, określone w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, wpisy w nich były dokonywane co miesiąc, tj. z zachowaniem terminu określonego w § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia. Karty były zindywidualizowane i dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności oraz definiowały działania zaradcze. Dokumentacja pracy psychologa, pedagoga i terapeuty była prowadzona na bieżąco.

W ramach zajęć psychologicznych dla wychowanków prowadzono rozmowy wspierające i trening funkcji poznawczych, a tematyka tych zajęć dotyczyła m.in.: aktualnej indywidualnej sytuacji wychowanków, komunikacji interpersonalnej i relacji rówieśniczych, psychoedukacji w zakresie uzależnień, rozładowania napięcia, „doświadczeń emocji i sposobów radzenia sobie z nimi”, „usamodzielnienia i planów na przyszłość”, „bieżącego wsparcia emocjonalnego i informacyjnego”.

(akta kontroli: str. 314-365, 505-507, 674-691)

2.5. W okresie objętym kontrolą obowiązywał *Regulamin Pracy Stałego Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka*, wprowadzony zarządzeniem⁷⁶ Dyrektora z dnia 1 lutego 2013 r., w którym zapisano m.in.:

- zespół jest powoływany do oceny sytuacji dzieci umieszczonych w Placówce nie rzadziej, niż co pół roku w celu: ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikowania planu pomocy dziecku, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb, oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej, informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce oświatowej, leczniczej lub o pomocy społecznej;
- w skład zespołu wchodzi: dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona, pedagog, psycholog, pracownik socjalny, terapeuta, wychowawca kierujący

⁷⁵ Stwierdzono na podstawie analizy próby 12 spraw.

⁷⁶ Nr 4/2013.

procesem wychowawczym dziecka, rodzice dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych praw rodzicielskich, osoby bliskie dziecku oraz zaproszeni przedstawiciele instytucji zajmujący się pieczą zastępczą, w szczególności przedstawiciele: sądu, PCPR, ośrodka pomocy społecznej i policji.

Określone w powyższym regulaminie cele działania zespołu były zgodne z art. 136 ustawy o pieczy zastępczej.

Stwierdzono⁷⁷, że w posiedzeniach zespołów powoływanych do poszczególnych spraw uczestniczyły osoby określone w art. 137 ustawy o pieczy zastępczej, w tym m.in.: dyrektor Placówki lub osoba przez niego wyznaczona pedagog, psycholog, pracownik socjalny, wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka, rodzice dziecka, kurator, asystent rodziny, przedstawiciele: wojewódzkiego ośrodka adopcyjnego, PCPR oraz ośrodka pomocy społecznej.

Wychowankowie Placówki nie uczestniczyli w posiedzeniach *Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka*.

(akta kontroli: str. 505-509)

Dyrektor wyjaśniła: *uwagam, że bardzo trudną sytuacją byłoby obradowanie na temat wychowanka i jego sytuacji zdrowotnej, życiowej, rodzinnej w jego obecności. Po pierwsze wychowanek mógłby się czuć niekomfortowo, gdyż słuchałby ważnych, często wrażliwych spraw o sobie i swojej sytuacji wieloaspektowej w obecności wielu osób (...) wychowankowie bardzo często mają niską samoocenę i takie jawne rozmawianie o ich samych mogłoby doprowadzić do jeszcze większego zamknięcia się w sobie.*

(akta kontroli: str. 595-605)

W okresie objętym kontrolą *Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka* dokonywał okresowych ocen sytuacji wychowanków nie rzadziej niż co pół roku, z wyjątkiem 2020 r., w którym tych ocen dokonano dopiero dnia 30 września, co szerzej przedstawiono w pkt. 1 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Oceny zawierały podpisy członków ww. zespołu. Zapisy w dokumentacji dotyczącej oceny odnosiły się do zagadnień określonych w art.136 ustawy o pieczy zastępczej, z wyjątkiem analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, co przedstawiono w pkt. 2 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka, formułowano na piśmie i przesyłano do sądu wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce, zgodnie z art.138 ust. 2 ustawy.

(akta kontroli: str. 243-248, 372-398, 505-507)

2.6. W ramach analizowanej próby ośmiu spraw⁷⁸ stwierdzono, że Dyrektor nie zapewniła⁷⁹ sporządzania opinii o zasadności przysposobienia dziecka przez *Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka*, co szerzej przedstawiono w pkt. 3 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”, natomiast przekazywała do ośrodków adopcyjnych dokumentację i informacje o sytuacji prawnej dziecka umożliwiającej przysposobienie.

(akta kontroli: str. 366-371)

2.7. W regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka zapisano, że do podstawowych zadań Placówki należy m.in.:

- zapewnienie wychowankom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych;

⁷⁷ W wyniku analizy próby ośmiu spraw, w tym: po trzy sprawy z 2019 r. i 2020 r. oraz dwie z 2021 r.

⁷⁸ Analizą objęto po trzy sprawy z 2019 r. i 2020 r. oraz dwie z 2021 r.

⁷⁹ Powyższe stwierdzono w ramach badanej próby ośmiu spraw.

- realizowanie planu pomocy dziecku;
- umożliwienie kontaktu wychowanka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej;
- podejmowanie działań w celu powrotu wychowanka do rodziny;
- zapewnienie wychowankom dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości;
- zapewnienie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- wychowanek może przebywać w Domu do uzyskania pełnoletności, a po jej uzyskaniu w Domu mogą nadal przebywać osoby uczące się, do czasu ukończenia szkoły, nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia.

W okresie objętym kontrolą obowiązywał Regulamin wychowanka⁸⁰, który zawierał m.in. postanowienia dotyczące rozkładu dnia oraz praw wychowanków do przyjmowania gości, po wcześniejszym uzgodnieniu z wychowawcą, korzystania z wyposażenia Domu, telewizji, komputera, tabletu, telefonu komórkowego, obowiązków w zakresie szanowania wychowawców i mienia Placówki, zgłaszania wyjść z Placówki i powrotów wychowawcy dyżurnemu, zakazu korzystania z alkoholu, narkotyków, dopalaczy lub papierosów, w tym e-papierosów.

(akta kontroli: str. 33-45, 453-457)

W Placówce w miejscu dostępnym dla wychowanków⁸¹ umieszczono informacje o prawach dziecka do m.in.: podmiotowego traktowania, współdecydowania w sprawach ważnych, wszechstronnego rozwoju, utrzymywania kontaktów z rodzicami oraz wsparcia instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka, w tym: Rzecznika Praw Dziecka, Sądu Rejonowego w Cieszynie, Urzędu Wojewódzkiego i Policji.

(akta kontroli: str. 200-229)

W zakresie informowania wychowanków o ich prawach Dyrektor wyjaśniła: *pracownicy Placówki (...) podczas spotkań pedagoga rozpoczynających rok szkolny lub II semestr rozmawiali z dziećmi m. in. na temat praw (...) i obowiązków dzieci. Informowali dzieci, jakie instytucje chronią i wspierają dzieci (...) Ponadto kilkakrotnie w Placówce z dziećmi spotkał się Policjant, który również informował dzieci o ich prawach.*

(akta kontroli: str. 114-117)

2.8. W Domu Dziecka prowadzono działania reintegracyjne, zmierzające do powrotu wychowanków do rodzin biologicznych. W okresie objętym kontrolą umieszczono 7 podopiecznych w rodzinach biologicznych oraz 9 dzieci w rodzinach zastępczych.

(akta kontroli: str. 135-137, 230-286, 505-507)

Odnosząc się do przyczyn braku skuteczności działań reintegracyjnych w odniesieniu do pozostałych wychowanków, Dyrektor wyjaśniła:

Rodzice (...) po umieszczeniu dziecka w placówce otrzymują informację o możliwości odwiedzin dzieci (...) W większości przypadków rodzice biologiczni korzystają z takiej możliwości, jednak stałe podtrzymywanie kontaktu z dzieckiem nie jest dla nich dobrym rozwiązaniem, ponieważ nie starają się zmienić tej sytuacji, np. nie podejmują leczenia alkoholowego, nie poprawiają swoich warunków bytowych, aby stworzyć dziecku możliwość powrotu do domu, nie podejmują stałej pracy zarobkowej (...) W przypadku umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych,

⁸⁰ Wprowadzony zarządzeniem Dyrektora nr 14//2016 z dnia 6 października 2016 r., zmieniony zarządzeniem Dyrektora nr 17/2021 z dnia 4 stycznia 2021 r.

⁸¹ Na tablicy informacyjnej w korytarzu Domu Dziecka.

to takie działania są prowadzone głównie wobec młodszych wychowanków. Starsi wychowankowie nie chcą nawet, by podejmowano próby poszukiwania dla nich kandydatów na rodziny zastępcze (...) Poza tym (...) od samego początku mojej pracy w domu dziecka nie ma wystarczającej ilości kandydatów na rodziny zastępcze, zwłaszcza dla starszych dzieci.

(akta kontroli: 114-117)

W wyniku badania próby 12 spraw stwierdzono, że w diagnozach psychofizycznych oraz planach pomocy dziecku zawarto informacje o sytuacji rodzinnej dziecka, stosunku rodziców do dziecka oraz zapisy dotyczące ustalania możliwości powrotu wychowanków do rodzin biologicznych lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, które były realizowane. W badanej próbie nie wystąpiły przypadki powrotu wychowanka do rodziny biologicznej, natomiast trzech wychowanków umieszczono w rodzinach zastępczych po okresie pobytu w Placówce trwającym od 14 do 17 miesięcy. W ramach działań reintegracyjnych zapraszano rodziców na posiedzenia *Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka*, umożliwiano wychowankom kontakt osobisty z rodzicami, rodzeństwem oraz innymi członkami rodziny, a pracownik socjalny utrzymywał kontakty z rodzinami wychowanków, w trakcie których ustalano m.in. możliwości powrotu dziecka do rodziny.

Dla żadnego z wychowanków, których dokumentację analizowano, nie sporządzono programu reintegracyjnego. Wychowawców nie kierowano na szkolenia w zakresie reintegracji.

(akta kontroli: str. 135-137, 230-286, 505-507, 639-654)

Dyrektor wyjaśniła: *nie opracowaliśmy programu reintegracyjnego, ponieważ inne narzędzia pracy dawały nam możliwość reintegracji dzieci z rodzicami - kontakt telefoniczny i bezpośredni Dyrektora i pracowników merytorycznych (...) z rodziną, umożliwienie współpracy rodziców z pedagogiem i psychologiem (...), Praca w środowisku pracownika socjalnego Placówki, umożliwienie pobytu na Zespole do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka (...) odbywały się spotkania i rozmowy dotyczące możliwości powrotu dziecka pod opiekę rodziców, rodzice (...) byli zapraszani na Zespół ds. zasadności pobytu dziecka w naszej placówce (...) z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej (...) Prowadzone były działania wspomagające i doradcze ze strony pracowników placówki, takie jak: omówienie sytuacji kryzysowej rodziny, jakie działania należy wykonać, aby dziecko mogło wrócić pod opiekę rodziców, jakie służby społeczne mogą pomóc w zmianie sytuacji życiowej i ekonomicznej rodziny, kiedy jest możliwe złożenie wniosku w sądzie o powrót dzieci. Rodziny, których dzieci powróciły pod opiekę rodziców były (...) wspierane przez psychologa placówki. Ponadto pracownik socjalny odwiedza rodziców naszych podopiecznych w domach.*

(akta kontroli: 114-117)

Odnosząc się do przyczyn nie kierowania wychowawców na szkolenia w zakresie reintegracji, Dyrektor wyjaśniła: *pracownicy sami wybierają dla siebie szkolenia (...) Wychowawcy bardziej skupiali się na szkoleniach dotyczących pracy z dzieckiem, trudności wynikających z funkcjonowania dzieci w placówce (...) szkolenia z zakresu reintegracji nie cieszyły się zainteresowaniem (...) Nie ma przeszkód, aby pracownicy byli kierowani na (powyższe) szkolenia, zachęcam ich do tego.*

(akta kontroli: 608-615)

2.9. W placówce podejmowano działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków.

W wyniku badania sześciu spraw⁸² stwierdzono, że w pięciu przypadkach wyznaczono opiekunów usamodzielnienia dla wychowanka oraz uzyskano zgody opiekunów co najmniej rok⁸³ przed osiągnięciem pełnoletności przez wychowanka, tj. w terminie określonym w art. 145 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej. W jednym przypadku opiekuna usamodzielnienia wyznaczono z naruszeniem ww. terminu, co szerzej przedstawiono w pkt. 4 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

We wszystkich przypadkach opracowano indywidualne programy usamodzielnienia, zawierające elementy wymienione w art. 145 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej oraz odpowiadające zidentyfikowanym predyspozycjom wychowanków. Ww. programy opracowano co najmniej na miesiąc⁸⁴ przed osiągnięciem pełnoletności przez wychowanka i zatwierdzono przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie, zgodnie z art. 145 ust. 4 ustawy.

W programach usamodzielnienia zawarto zapisy dotyczące zdobywania wykształcenia i umiejętności praktycznych poprzez kursy prawa jazdy, natomiast nie zawarto postanowień dotyczących nauki samodzielnego funkcjonowania w zakresie: załatwiania spraw urzędowych, rejestrowania się na wizyty lekarskie lub zakładania konta w banku.

(akta kontroli: str. 655-673)

Dyrektor wyjaśniła: w naszej Placówce przygotowanie do takich czynności, jak: przygotowanie (...) posiłków, zakup odzieży, pranie, prasowanie, sprzątanie, podejmowania odpowiedzialności za porządek we wspólnych pomieszczeniach, angażowanie się w prace na rzecz społeczności, a także załatwianie spraw urzędowych jest wdrażane znacznie wcześniej niż w okresie sporządzania indywidualnego programu usamodzielnienia. W zależności od możliwości dziecka, jego rozwoju, osobowości czynności te są wdrażane już w szkole podstawowej. Z reguły dzieci w wyższych klasach szkoły podstawowej potrafią wykonywać wymienione czynności samodzielnie, pod nadzorem wychowawcy (...) Rejestrowanie do lekarzy wykonują wychowawcy, ponieważ do lekarza dziecko musi pójść z opiekunem, w związku z tym, aby wychowawca lub inny pracownik merytoryczny mógł pójść na wizytę (...) musi dokonać tego osoba z personelu. W związku z tym dopiero w przypadku wychowanków dorosłych, pozostających w placówce praktykowane jest samodzielne pójście do lekarza (...) Jednym z elementów wdrażania do samodzielności przed uzyskaniem pełnoletności jest samodzielna wizyta wychowanka w PCPR w celu złożenia dokumentów.

(akta kontroli: str. 608-615)

W zakresie działań zmierzających do usamodzielnienia wychowanków oraz współpracy z innymi podmiotami Dyrektor wyjaśniła:

Wychowanek (...) zamieszkuje (...) osobną część budynku (...), aby mógł przygotować się do samodzielnego życia (często bywało tak, że w ramach usamodzielnienia wychowanek samodzielnie robił zakupy i przygotowywał posiłki (...)) nasi wychowankowie pozostający w trudnej sytuacji mieszkaniowej mają oferowaną pomoc (...) zaprzyjaźnionego Stowarzyszenia (...), które na terenie miasta Cieszyn prowadzi 2 mieszkania właśnie dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. Od kilku lat wychowankowie, którzy nie mają możliwości otrzymania mieszkania lub powrotu do rodziny pochodzenia są przyjmowani do tych mieszkań (...). Ponadto nasza placówka jest wspierana przez Fundację (...) która (...) finansuje kursy prawa jazdy, korepetycje dla dzieci (ostatnio nie ma takiej

⁸² Tj. dwóch spraw z każdego roku objętego kontrolą, dotyczących wychowanków będących w okresie objętym kontrolą miesiąc przed uzyskaniem pełnoletności.

⁸³ Tj. od 366 do 382 dni.

⁸⁴ Tj. od 31 do 54 dni.

potrzeby, ponieważ mamy wolontariuszy), opłacała akademik usamodzielniającym się studentkom (...) Prowadzimy stałą współpracę z sądem, pracownicy placówki są w stałym kontakcie telefonicznym z kuratorami sądowymi z Wydziału rodzinnego (...) oraz (...) PCPR, który wydaje skierowania wychowanków w imieniu Starosty również jest w stałej współpracy, bardzo często telefonicznej (...) Asystenci rodzin współpracują z naszą placówką w taki sposób, że są obecni podczas zespołów ds. zasadności pobytu dziecka w naszej placówce.

(akta kontroli: str. 568-577)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stwierdzone
nieprawidłowości

1. Dyrektor nie zapewniła w 2020 r. (do dnia 30 września) dokonania półrocznych okresowych ocen sytuacji dziecka dotyczących wszystkich wychowanków Placówki, co było niezgodne z art. 138 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej⁸⁵, który wymaga dokonywania okresowej oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co pół roku, przy czym nie wystąpiono również do Starosty o zawieszenie dokonywania tych ocen⁸⁶.

(akta kontroli: str. 243-248, 372-398)

Dyrektor wyjaśniła: w miesiącu marcu 2020 r były zaplanowane Zespoły ds. zasadności pobytu dziecka w naszej placówce i zostały wysyłane zaproszenia do instytucji i osób bliskich i zaangażowanych w sprawy dziecka (...) Zaproszenia zostały wysłane, jednakże sytuacja spowodowana pandemią nie pozwoliła na ich przeprowadzenie. W związku z tym Zespoły zostały przeze mnie odwołane (...) Nie wystąpiłam do Starosty o zawieszenie przeprowadzenia ocen, ponieważ nie miałam takiej wiedzy, iż istnieją przepisy prawa regulujące tę kwestię.

(akta kontroli: str. 578-583)

2. Dla wychowanków, których dokumentację objęto badaniem, podczas przeprowadzanych okresowych ocen sytuacji, nie dokonano⁸⁷ analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, co było niezgodne z art. 136 pkt 2 ustawy o pieczy zastępczej⁸⁸.

(akta kontroli: str. 372-398)

Dyrektor wyjaśniła: trudno (...) jest się usprawiedliwiać z zaniedbań (...) od następných przeprowadzanych zespołów ds. zasadności pobytu dziecka w naszej placówce po skrupulatnym ponownym przeanalizowaniu ww. artykułu ustawy będziemy dokonywali analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną zgodnie z zapisem ustawy.

(akta kontroli: str. 578-583)

3. Dyrektor nie zapewniła⁸⁹ sporządzenia przez Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka opinii o zasadności przysposobienia dziecka, co stanowiło naruszenie art. 139a ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej⁹⁰.

⁸⁵ Stosownie do art. 138 ust. 1 ww. ustawy zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb nie rzadziej niż co pół roku.

⁸⁶ Według art. 15zzzzzk ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.), który wszedł w życie 31 marca 2020 r., do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19, starosta może zawiesić dokonywanie określonych w dziale III w rozdziale 4 ustawy o pieczy zastępczej ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

⁸⁷ Stwierdzono w ramach badanej próby ośmiu spraw, tj. po trzech spraw z 2019 r. i 2020 r. oraz dwóch z 2021 r.

⁸⁸ Stosownie do art. 136 pkt 2 ww. ustawy zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka dokonuje oceny dziecka m.in. w celu analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną.

⁸⁹ Powyższe stwierdzono w ramach badanej próby ośmiu spraw.

(akta kontroli: 366-371)

Dyrektor wyjaśniła: *do tej pory nie sporządzaliśmy osobnych opinii o zasadności przysposobienia, określonych w art. 139a ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej (...)* Byłam przekonana, że jeżeli dziecko ma uregulowaną sytuację prawną, to (...) w tym przypadku zajmujemy się, jako placówka (tylko) zgłoszeniem dziecka do ośrodka adopcyjnego (...). Przyznaję, że w momencie, kiedy obecna kontrola NIK zapytała mnie o takie opinie przeanalizowałam artykuł i informuje, że błędnie go do tej pory interpretowałam. (...) Od tej pory podczas każdego Zespołu będę zapewniała (...) sporządzenie opinii o zasadności przysposobienia.

(akta kontroli: str. 578-581)

4. Opiekuna usamodzielnienia jednego z sześciu wychowanków, których dokumentację objęto badaniem wyznaczono oraz zgodę opiekuna uzyskano 348 dni przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności, co było niezgodne z art. 145 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, według którego osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby.

(akta kontroli: str. 666-673)

Dyrektor wyjaśniła:

Czas od wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia do uzyskania przez wychowankę pełnoletności wynosił 348 dni i zdaję sobie sprawę, iż jest to naruszenie przepisów prawa. Osoby odpowiedzialne za dopilnowanie terminów, czyli wychowawca prowadzący indywidualny proces wychowawczy dziecka oraz koordynator-pedagog nie są już pracownikami placówki, więc nie mogą udzielić wyjaśnień. Jedynym wyjaśnieniem może być to, iż zawiódł czynnik ludzki. Wychowanka kończyła 17 lat w grudniu (2017 r.) Przed tą datą wychowawca obejmujący rolę opiekuna usamodzielnienia był nieobecny, następnie był to czas przygotowań świątecznych i nieobecności usprawiedliwionej pracownika. Niemniej jednak, termin nie został zachowany.

(akta kontroli: 608-616)

OCENA CZĄSTKOWA

Dla wychowanków Placówki sporządzano diagnozy psychofizyczne, plany pomocy, karty pobytu dziecka, karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga i osobę prowadzącą terapię, arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych. Podjęto działania reintegracyjne i zmierzające do usamodzielnienia. Dostosowano liczbę wychowawców i specjalistów zatrudnionych w placówce do liczby dzieci, ich potrzeb i rodzajów prowadzonych zajęć.

NIK negatywnie ocenia, że w 2020 r. nie dokonano w wymaganym terminie półrocznych okresowych ocen sytuacji dziecka oraz, że zapisy dokonane w dokumentacji dotyczącej oceny sytuacji dziecka nie odnosiły się do analizy stosowanych przez Placówkę metod pracy z dzieckiem i rodziną. Niedokonywanie analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem może utrudnić modyfikację planu pomocy dziecku. Stwierdzono również, że opinie o zasadności przysposobienia nie były sporządzane przez Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka w wymagany sposób.

⁹⁰ Według art. 139a ust. 1 pkt 1 ustawy sporządzanie opinii o zasadności przysposobienia dziecka należy do zadań zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

3. Działania podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19

Opis stanu faktycznego

3.1. W Domu Dziecka wprowadzono w 2020 r. procedury regulujące sposób postępowania w sytuacji epidemicznej.

Zarządzeniem⁹¹ Dyrektora z dnia 10 marca 2020 r. w sprawie przestrzegania higieny osobistej w obliczu zagrożenia zarażenia się koronawirusem, zobowiązano pracowników do m.in.: stosowania się do wytycznych Ministerstwa Zdrowia dotyczących przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się epidemii, przestrzegania zasad czystości, częstego mycia rąk, edukowania dzieci pod kątem higieny, zachowania bezpiecznej odległości, unikania podawania sobie rąk oraz dopilnowania, aby osoby przychodzące z zewnątrz dezynfekowały ręce w wyznaczonych miejscach. Według zarządzeń⁹² Dyrektora z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie zapobiegania rozprzestrzeniania się koronawirusa, wychowankowie Placówki mogli kontaktować się z osobami z zewnątrz telefonicznie i za pomocą „dostępnych środków komunikacji”. Pracowników Domu zobowiązano do m.in.: obserwowania dzieci, dopilnowania dokładnego mycia rąk przez dzieci, dbania o czystość, mierzenia temperatury dzieciom i odnotowywania, zapoznania się z objawami koronawirusa, opisanymi w załączniku do zarządzenia, wykonania telefonu pod nr 112 w przypadku zaobserwowania niepokojących objawów oraz poinformowania Dyrektora.

Kolejnym zarządzeniem⁹³ Dyrektora z dnia 13 maja 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu spotkań wychowanków z rodzicami i osobami bliskimi w czasie pandemii (...) wskazano m.in. obowiązujące miejsce spotkań⁹⁴, ograniczono czas spotkania do 30 minut, ustalono obowiązek zachowania 2-metrowej odległości oraz noszenia maseczek i rękawiczek ochronnych. Zarządzeniem⁹⁵ Dyrektora z dnia 23 października 2020 r. w sprawie kolejnych zaostrzeń dotyczących zapobiegania rozprzestrzeniania się koronawirusa, zobowiązano pracowników do m.in. przeprowadzenia wywiadu po powrocie wychowanka z przepustki, dotyczącego aktualnego stanu zdrowia oraz uzyskania informacji czy przebywał poza domem.

Pismami z dnia 4 grudnia 2020 r. oraz 20 stycznia 2021 r. Dyrektor poinformowała Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, że ww. procedury były stosowane w Placówce.

(akta kontroli: 620-624, 740-753)

Począwszy od dnia 11 marca 2020 r. odnotowywano pomiary temperatury wykonywane wychowankom Placówki, zgodnie z zarządzeniem⁹⁶ Dyrektora z dnia 11 marca 2020 r. W okresie objętym kontrolą w Placówce wystąpiło 9 przypadków zakażenia COVID-19, w tym u 5 wychowanków oraz 4 pracowników⁹⁷.

W okresie pandemii do Placówki nie przyjmowano dzieci, które wcześniej przebywały w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapeutycznym lub Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym. Dyrektor wyjaśniła, że powyższe Ośrodki (...) cały czas funkcjonowały (...) Byliśmy w kontakcie z tymi Ośrodkami.

(akta kontroli: str. 568-577, 620-624)

⁹¹ Nr 8/2020.

⁹² Nr 9/2020 i 10 /2020. Zarządzenie Nr 9/2020 zmieniono zarządzeniem Dyrektora nr 14/1/20 z dnia 26 czerwca 2020 r. dotyczącym m.in. zawieszenia zakazu kontaktów wychowanków Placówki z osobami z zewnątrz.

⁹³ Nr 13/2020.

⁹⁴ Spotkania w trakcie odwiedzin mogły się odbywać w wydzielonym miejscu przy wjeździe do Placówki.

⁹⁵ Nr 25/2020, zmienionym zarządzeniem Dyrektora nr 28/2020 z dnia 13 listopada 2020 r.

⁹⁶ Nr 9/2020.

⁹⁷ W tym 3 wychowawców.

W odniesieniu do zakażeń i działań związanych z zagrożeniem epidemicznym, Dyrektor wyjaśniła, że: u 4 wychowanków wykryto COVID 19 w listopadzie 2020 r. Wychowankowie byli odizolowani od pozostałej grupy, odbywali izolację w specjalnie wydzielonej strefie. Byli pod opieką wychowawców, którzy w stosownych zabezpieczeniach wspomagali wychowanków (kontrolowali stan zdrowia, dokonywali pomiarów temperatur, dostarczali posiłki) (...) W dniu 28 kwietnia 2021 r. wykryto COVID 19 u jednego z wychowanków z Zebrzydowic. W związku z tym, że Placówka planowała przeprowadzkę do nowopowstałej placówki do Wisły, Sanepid jako miejsce izolacji i kwarantanny wskazał Dom Dziecka w Wiśle. Dzieci przebywały pod opieką wychowawcy (...), ponadto wychowawcy i ja (...) wspieraliśmy wychowanków w kwarantannie i wychowanka w izolacji, który miał do swojej dyspozycji pokój z łazienką. Wychowawcy (...) którzy mieli koronawirusa przebywali w izolacji domowej, tak długo jak zalecił lekarz. W tym czasie byli zastępowani przez innych pracowników, aby zapewnić opiekę dzieciom.

(akta kontroli: str. 568-575)

W zakresie trudności w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych w okresie pandemii, Dyrektor wyjaśniła: wcześniej mieliśmy zorganizowaną opiekę wychowawczą w inny sposób, czyli taki jak rytm dnia wychowanków, którzy w tygodniu chodzili do szkoły, po zajęciach szkolnych na różnego rodzaju dodatkowe aktywizacje, a w weekendy w miarę możliwości wyjazdy do rodzin biologicznych. W okresie od 12 marca 2020 r. do 26 czerwca 2020 r. dzieci nie mogły opuszczać placówki. Musieliśmy dostosować warunki do nauki w placówce w taki sposób, że w dniu 11 i 12 marca 2020 r. zorganizowaliśmy kilka stanowisk komputerowych i urządziliśmy dodatkową salę do nauki (oprócz możliwości nauki w swoich pokojach). Dla wychowawców zmieniliśmy godziny pracy, przeszliśmy na system 12 godzinny, tj. 8.00-20.00 i 20.00 do 8.00. aby być przy dzieciach przez cały dzień. W ciągu dnia starałam się, aby było dwóch wychowawców, w ciągu nocy jeden. Poza tym wychowanków wspierali pedagog, psycholog, terapeuta i pracownik socjalny(...) Na wypadek kwarantanny lub izolacji przygotowaliśmy specjalne miejsca dla dzieci (...) W okresie od marca 2020 r. w Placówce zdarzyła się ucieczka jednej wychowanki, jednakże bezpośrednio po jej dowiezieniu przez policję do placówki była ona przewieziona do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, w którym przebywała (wyjazd do MOW był wcześniej planowany). Poza tą jedną wychowanką, która (...) przebywa w MOW nikt inny nie oddalił się samowolnie.

(akta kontroli: str. 568-575)

3.2. Placówka realizowała wskazówki i zalecenia związane z postępowaniem w sytuacji epidemicznej, które otrzymała od innych podmiotów.

Dyrektor Wydziału RPS Urzędu Wojewódzkiego pismem z dnia 28 lutego 2020 r. zalecił jednostkom organizacyjnym pieczy zastępczej podjęcie działań zapobiegających zakażeniu COVID-19, natomiast Starosta Cieszyński⁹⁸ pismem z dnia 2 marca 2020 r. przekazał jednostkom organizacyjnym Powiatu, w tym Placówce, zalecenia dotyczące podjęcia działań o charakterze profilaktycznym. Realizując ww. zalecenia Dyrektor wydała zarządzenia: z dnia 10 marca 2020 r.⁹⁹ w sprawie przestrzegania higieny osobistej w obliczu zagrożenia zarażenia się (...) oraz z 11 marca 2020 r.¹⁰⁰ w sprawie zapobiegania rozprzestrzeniania się koronawirusa, co szerzej przedstawiono w pkt 3.1 niniejszego wystąpienia.

⁹⁸ Dalej: „Starosta”.

⁹⁹ Nr 8/2020.

¹⁰⁰ Nr 9/2020 i 10 /2020.

Pismem z dnia 11 marca 2020 r. Starosta zarekomendował wstrzymanie odwiedzin w placówkach na terenie powiatu. Zarządzeniem¹⁰¹ Dyrektora z dnia 11 marca 2020 r. wstrzymano kontakty osobiste wychowanków z osobami spoza Placówki.

Realizowano postanowienia instrukcji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹⁰², skierowanej do podmiotów pieczy zastępczej, zwłaszcza placówek opiekuńczo-wychowawczych, w zakresie zapewnienia stosowania sformułowanych tam zaleceń, w tym m.in.: zachowania zasad bezpieczeństwa w związku z koniecznością ograniczenia rozprzestrzeniania się epidemii, podjęcia działań w celu uniemożliwienia wstępu na teren placówek osób, których obecność nie jest konieczna do zapewnienia ciągłości działalności podmiotu (odwiedziny) oraz współpracy z właściwymi terytorialnie służbami sanitarnymi.

Kolejnym pismem z dnia 31 lipca 2020 r. Dyrektor Wydziału RPS Urzędu Wojewódzkiego zalecił, aby dzieci pozostające w pieczy zastępczej miały zapewnione prawo do realizacji kontaktów z najbliższymi, natomiast zasady umożliwienia wychowankom Domu Dziecka kontaktów z osobami najbliższymi uregulowano zarządzeniem¹⁰³ Dyrektora Placówki z dnia 13 maja 2020 r. Zakaz kontaktów bezpośrednich dzieci z osobami najbliższymi wprowadzony zarządzeniem¹⁰⁴ Dyrektora z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie zapobiegania rozprzestrzeniania się koronawirusa, został zawieszony zarządzeniem¹⁰⁵ Dyrektora z dnia 26 czerwca 2020 r.

Pismami z dnia: 14 sierpnia 2020 r., 4 grudnia 2020 r. i 30 kwietnia 2021 r. Dyrektor poinformowała PCPR, że w Domu Dziecka stosowano procedury dotyczące przeciwdziałania negatywnym skutkom epidemii w zakresie m.in.: częstego mycia i dezynfekcji rąk, utrzymywania dystansu społecznego, używania maseczek i rękawic jednorazowych, izolacji dzieci przybywających z innych środowisk do dnia uzyskania negatywnego wyniku testu na COVID-19, dezynfekcji przedmiotów i pomieszczeń oraz że w Placówce nie wystąpiły utrudnienia w dostępie do środków ochrony osobistej.

(akta kontroli: str. 740-785)

W odniesieniu do współpracy ze służbami sanitarnymi i z innymi podmiotami w okresie pandemii, Dyrektor wyjaśniła: *Z Dyrektorem i Zastępcą Dyrektora PCPR w Cieszynie nasza placówka była w stałym kontakcie, głównie był to kontakt telefoniczny. Ze strony Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Cieszynie otrzymałam bezpośredni kontakt telefoniczny od Pani Kierownik (...) W każdej trudnej sytuacji (...) kontaktowałam się z w/w osobami.*

(akta kontroli: str. 568-577)

3.3. Dom Dziecka nie otrzymał środków finansowych na działania związane ze stanem epidemicznym w ramach projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19*¹⁰⁶, natomiast otrzymał pomoc rzeczową od Powiatu Cieszyńskiego w ramach tego projektu na łączną kwotę 101,1 tys. zł, w tym:

- 7 sierpnia 2020 r.: 12 laptopów o wartości 36,0 tys. zł, projektor multimedialny z ekranem, monitor interaktywny i drukarki o wartości 24,3 tys. zł;

¹⁰¹ Nr 9/2020.

¹⁰² Otrzymanej za pośrednictwem Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, pismem z dnia 3 kwietnia 2020 r.

¹⁰³ Nr 13/2020.

¹⁰⁴ Nr 9/2020.

¹⁰⁵ nr 14/1/2020.

¹⁰⁶ Realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Działanie 2.8. Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

- 2 września 2020 r.: elementy wyposażenia Placówki o łącznej wartości 40,8 tys. zł, tj. m.in.: 16,5 tys. maseczek jednorazowych, 2,8 tys. rękawiczek jednorazowych, 4 termometry bezdotykowe, ozonator, miernik ozonu wraz z maską ochronną, płyn dezynfekcyjny oraz 2 dozowniki, 25 kompletów bielizny pościelowej jednorazowej, 4 bezdotykowe kosze na śmieci i 2 odkurzacze piorące.

Powiat poza wsparciem w ramach ww. projektu przekazał do Placówki:

- 29 marca 2020 r.: 50 maseczek ochronnych;

- 20 maja 2020 r.: 600 maseczek, 200 rękawiczek ochronnych i 95 litrów płynu do dezynfekcji;

- 19 marca 2021 r.: 200 maseczek, 40 sztuk gogli i 20 litrów płynu do dezynfekcji.

(akta kontroli: str. 578-583, 786-819)

W zakresie wykorzystania ww. pomocy oraz zabezpieczenia potrzeb wychowanków Dyrektor wyjaśniła: *mieliśmy wystarczającą ilość środków ochronnych (rękawice, płyny do dezynfekcji (...)) bieliznę pościelową jednorazową, wyposażenie w przybory do nauki (...) dla wszystkich wychowanków i wychowawców (...) Placówka pozyskała 12 tabletów (od sponsora), w ramach projektu otrzymaliśmy ze starostwa 12 laptopów (...) drukarki, tablicę multimedialną (...) Dzieciom zostały zorganizowane miejsca do nauki (...) Przez cały czas były dostępne maseczki i rękawice ochronne, stanowiska do dezynfekcji rąk dostępne w kilku wyznaczonych miejscach w placówce. W placówce w Międzyzwoleciu mieliśmy wyznaczone miejsce do kwarantanny: w pomieszczeniu na I piętrze (...) pomieszczenie na parterze z osobną kuchnią i sanitariatami (dla dzieci starszych). W Zebrzydowicach było wydzielone miejsce do izolacji lub kwarantanny, w jednym z mieszkań, pokój, kuchnia i łazienka (...) Wychowawcy sprawowali dozór nad wychowankami w kwarantannie lub izolacji i zapewniali dzieciom posiłki i czyste ubrania.*

(akta kontroli: str. 578-583)

Placówka nie zgłaszała do organu założycielskiego lub innych podmiotów zapotrzebowania na zwiększenie wydatków finansowych dotyczących spraw kadrowych, środków dezynfekujących lub sprzętu w związku z pandemią, co Dyrektor wyjaśniła zaspokojeniem potrzeb w ww. zakresie.

(akta kontroli: str. 578-583)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu Dziecka wprowadzono i realizowano uregulowania wewnętrzne normujące zasady funkcjonowania placówki w sytuacji epidemicznej oraz stosowano wskazówki i zalecenia innych podmiotów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, zwraca uwagę, że:

Uwagi

1. W kilku miesiącach w latach 2019-2020 oraz w okresie od 1 stycznia do 28 kwietnia 2021 r. przekroczono dopuszczalną liczbę dzieci umieszczonych w Placówce. NIK zauważa konieczność zapewnienia dzieciom opieki, jednak przyjmowanie dzieci ponad dozwoloną przepisami liczbę jest stanem nieprawidłowym i może wpływać negatywnie na jakość realizowanych działań opiekuńczo-wychowawczych.

2. W 2020 r. wymagane co pół roku okresowe oceny sytuacji dziecka sporządzono dopiero 30 września, tj. z 5-miesięcznym opóźnieniem.

oraz wnosi o:

- Wnioski
1. Dokonywanie analizy stosowanych przez Placówkę metod pracy z dzieckiem i rodziną podczas okresowych ocen sytuacji dziecka.
 2. Zapewnienie sporządzania opinii o zasadności przysposobienia przez Zespól do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.
 3. Podjęcie działań zapewniających terminowe wyznaczenie opiekunów usamodzielnienia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, 10 sierpnia 2021 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Aleksander Małysz
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....